

Sewoesjan, de zwarte smid : een verhaal uit de geschiedenis der zending in Zuid-Afrika

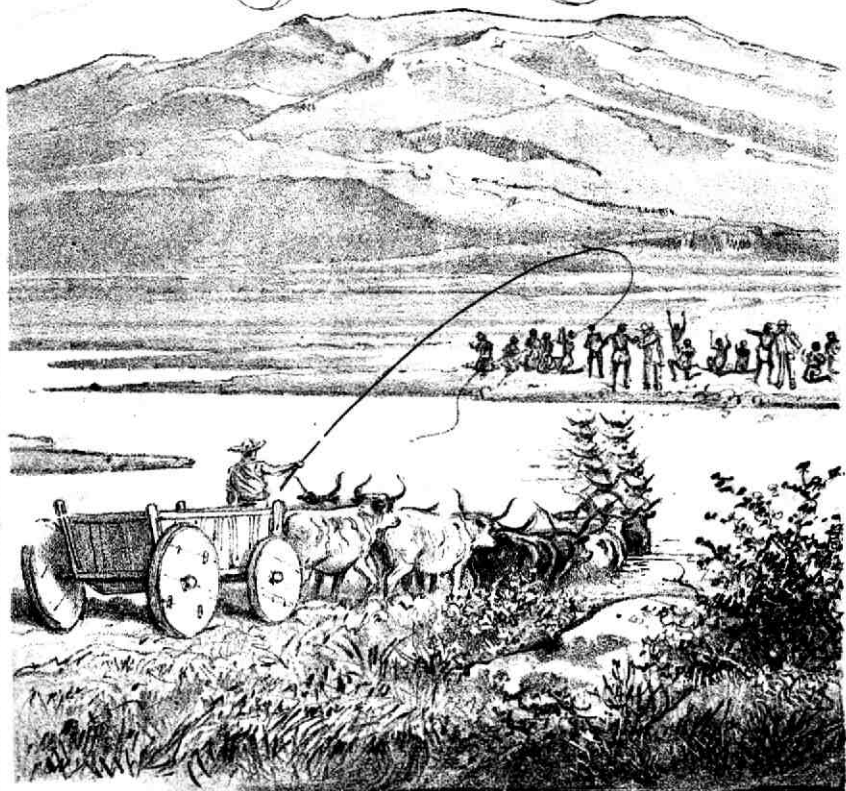
<https://hdl.handle.net/1874/234431>

SEWOESJAN, DE ZWARTE SMID.
Een verhaal uit,

DE GESCHIEDENIS DER ZENDING
— IN —

ZUID-AFRIKA.

DOOR
A. Lukkien.

Steenbr. P. J. Mulder, Leiden

LEIDEN. D. DONNER.

mm 10817

A-15C-36-1

PUBLICATIONS
HENDRIK LUKKIEN
INSTITUUT

A-15C-36-1

Leidsestraatweg 11
2341 GR OEGSTGEEST

Sewoesjan, de Zwarte Smid.

PKE
807

EEN VERHAAL

UIT DE GESCHIEDENIS DER ZENDING IN ZUID-AFRIKA.

DOOR

A. LUKKIEN.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3591 2421

LEIDEN. — D. DONNER.

[1007]

INHOUD.

	Blz.
I. Wie SEWOESJAN was	3
II. In de kerk	9
III. Zand en water	18
IV. De groote verdrukking	20
V. Botsjábelo	25

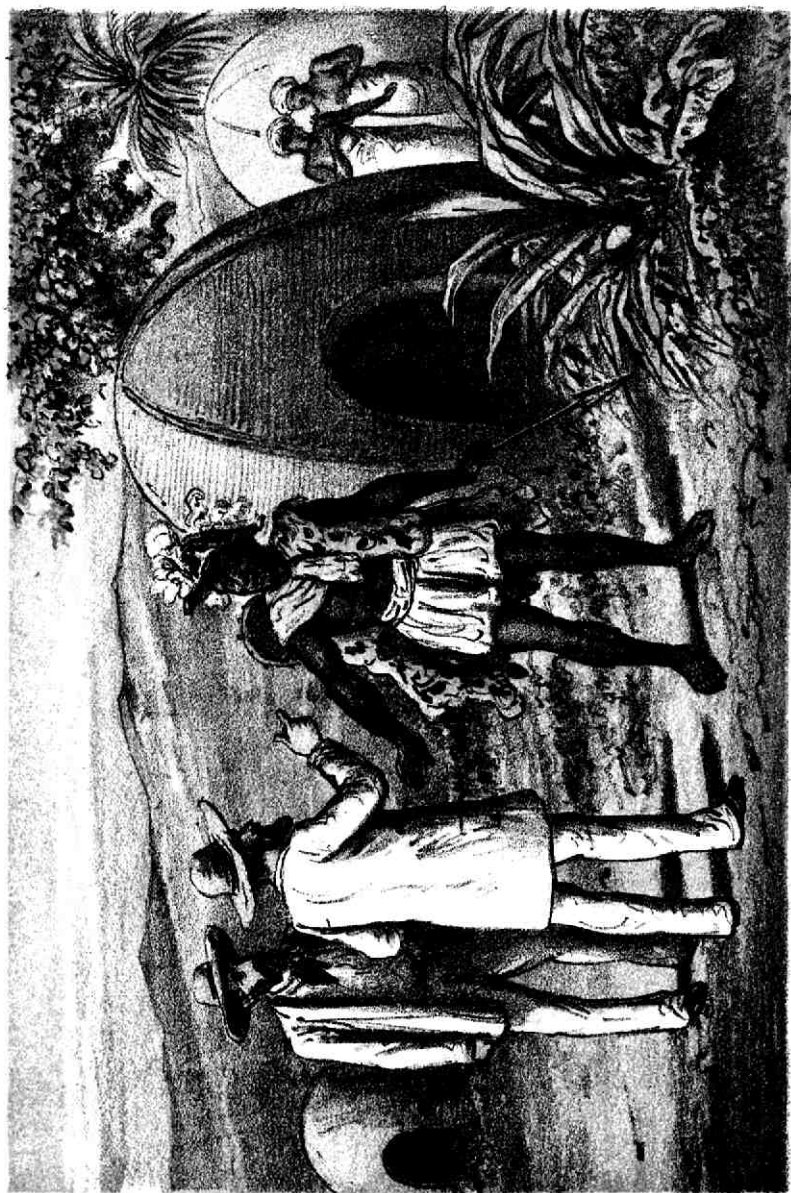
I.

Wie Sewoesjan was.

Alle smeden zijn zwart, zult gij zeggen; dat komt van hun werk. — Wacht even, vrienden; wanneer de smid des Zondags opgaat naar het huis des Heeren, is hij dan ook zwart? Zijn zwarte kleur zit er maar van buiten op, die kan hij er afwassen; maar de smid, van wien ik u vertellen ga, was niet alleen op de werkdagen, maar des Zondags ook zwart en al wiesch hij zich ook drie uren achtereen, het hielp hem niet, want hij had een zwarte huid.

Hij was echter niet alleen een smid, maar ook een tooveenaar; dat verbeeldde hij zich ten minste en dat geloofden zijne landgenooten van hem. Gij moet namelijk weten, dat SEWOESJAN woonde in Zuid-Afrika, dicht bij de Transvaalsche boeren, dat hij behoorde tot het groote volk der Beetsjoeanen en tot den stam der Bapedi's, dat hij onder de regering stond van koning SEKWATI, natuurlijk ook een zwarte vorst, voor wien hij de wapenen moest smeden. Ik zeide, dat hij bij de Transvaalsche boeren woonde, eigenlijk lag het land van SEKWATI midden in Transvaal, maar toch was hij oppermachtig koning. Zie zoo, nu weet ge iets van onzen smid en van zijne woonplaats; laat ons nu eens met hem zelve kennis maken.

Op een avond zat SEWOESJAN voor de deur zijner hut een luchtje te scheppen. 't Was een warme dag geweest en hij had het in de laatste dagen nog al druk gehad met het nazien van de assagaaien of werpspiesen en de schilden des konings, daar er een oorlog op til was. Eensklaps meent hij in den man, die hem voorbijgaat, eenen ouden bekende te zien.

„Zijt gij het, MAFADI?” roept hij.

„Ja, SEWOESJAN,” is het antwoord, „is het wel met u?”

„Zeer wel,” antwoordt de smid, „maar wien ik gedacht had van avond nog te zien, u niet. Zijt ge dan nu terug van de zeekust? Me dunkt, 't is wel drie jaren geleden, dat ik u gezien heb.”

„Dat is waar,” zegt MAFADI, „als het voorjaar wordt, is het vier jaar geleden, dat ik vertrokken ben. Ik kom nu juist terug en hoopte nog bij daglicht bij mijne moeder te zijn, maar dat gelukt mij niet meer.”

„Kom, ik loop een eindje met u mee, dan kunnen we nog wat praten onderweg. Ik ben zoo blij, dat ik u weer zie.”

Zoo sprekende was hij opgestaan en spoedig waren zij buiten de kraal. ¹⁾ MAFADI was een jonge man, die buitenslands geweest was aan de zeekust, waar vele Engelschen wonen. Dat deden de jonge Bapedi's wel meer; dan zagen ze eens wat van de wereld en verdienden tevens vrij wat geld.

„Ik heb u veel te vertellen,” zegt hij nu tot zijn vriend. „Ik zou u kunnen spreken over groote schepen en vreemde menschen met blanke gezichten, maar daar hebt ge wel al eerder van gehoord. Ik weet echter iets, waar ik vroeger nooit van gehoord heb en gij ook niet en nog bijna niemand

---

¹⁾ Een kraal is een dorp van dicht bijeenstaande hutten.

van ons volk. Er is een God, SEWOESJAN. Die schitterende sterren daar boven en de aarde en de boomen en het vee en de menschen zijn er niet altijd geweest, maar zij zijn door God geschapen."

„Wat is dat, MAFADI, een God?"

„Ik zal u zeggen, wat ik er zelf van weet. Voor lange, lange jaren was er niets, dan God alleen, en Hij woonde in den prachtigen hemel daar boven ons. Toen heeft Hij de aarde gemaakt en alles, wat er op is, menschen en dieren, en de zon en de maan en de sterren. En die menschen, die God maakte, waren goed en onschuldig. Maar dat duurde niet lang, toen begonnen zij kwaad te doen en werden booze kinderen. Nu had God de menschen wel dadelijk kunnen dooden, maar dat wilde Hij niet. Hij wilde hen in Zijnen hemel brengen na hun dood; daarom zond Hij zijnen Zoon Jezus Christus op aarde en die heeft den menschen geleerd, wat zij doen moesten om God te behagen. Eindelijk is Hij zelf gedood om de straf te dragen, die de menschen eigenlijk ondergaan moesten en Hij is weer levend geworden en naar den hemel gegaan en allen die Hem liefhebben, brengt Hij ook in den hemel, als ze sterven."

„Hoe weet ge dat alles, MAFADI?"

„Dat hebben de menschen mij verteld, bij wie ik gewerkt heb. Zij lazen alle dagen in een boek, dat zij het Woord van God noemden en dan knielden ze samen neder en baden tot God. In het eerst begreep ik er niets van, maar daar was ook een Kaffer, die een Christen was, en mij er veel van verteld en uitgelegd heeft. Daarna ben ik vele malen naar een leeraar geweest, die ons in het Woord onderwees en nu kort geleden ben ik gedoopt en ook een Christen geworden, want ik heb Jezus lief, die voor mij gestorven is en nu wil ik gaarne alles doen, wat Hij geboden heeft. Dat staat alles in het Woord van God. Maar zie, hier zijn we bij Moeders

huis. Ze zal wel vreemd opkijken, als ze me daar zoo laat nog ziet aankomen. Gaat ge nog mee binnen?"

„Neen," zegt SEWOESJAN, „ik zal maar terugkeeren tot mijne vrouw. Komt ge spoedig eens bij mij, MAFADI, om mij nog meer van God te vertellen? Ik ben er nieuwsgierig naar geworden, maar ik begrijp er nog niet veel van."

„Ja, dat zal ik doen," antwoordt MAFADI, en na afscheid genomen te hebben van zijn vriend, stapt hij naar binnen.

In gedachten verdiept, wandelt SEWOESJAN naar huis terug. Zoo iets had hij nog nooit gehoord. Hij was wel een wijs man, een van de wijsten uit zijn volk, want hij was een toovenaar, maar hij geloofde van zijne tooverijen zelf niet veel. Wanneer er in langen tijd geen regen gevallen was, zond de koning de boodschap tot hem, dat hij regen maken moest. Dan mengde hij verschillende kruiden door elkaar, stak ze in brand en prevelde eenige woorden, die niemand verstaan kon, om daarmede den hemel te betooveren, opdat er regen zou komen. Had iemand eene zieke koe, dan moest SEWOESJAN komen om de koe te onttooveren, opdat ze genezen zou. Was er een aanzienlijke gestorven, dan moest SEWOESJAN den persoon aanwijzen, door wiens schuld het gebeurd was, opdat die gestraft werd. Hoe hij tooveren moest had hij vroeger van zijn vader geleerd. Maar zie, hij had dikwijls opgemerkt, dat er niet altijd regen kwam, als hij tooverde en dat het zieke vee wel eens stierf, al had hij het ook onttooverd en hij was zoover gekomen, dat hij het met tegenzin deed, maar het verschaftte hem eer en aanzien onder het volk en bij den koning, en daarom ging hij er mee voort. Nu echter vernam hij gansch andere dingen van zijn vriend MAFADI. Den geheelen avond dacht hij er over na; des nachts kon hij er niet van slapen en de zon was nog pas opgegaan, of hij was al weer op weg naar de naburige kraal, waar zijn vriend woonde. Deze vertelde hem alles, wat hij wist,

toonde hem ook den Bijbel in de taal der Bapedi's, dien hij van den leeraar ontvangen had, maar dien hij niet lezen kon, omdat lezen tot dusver bij de Bapedi's eene onbekende kunst was.

Zoo ging het vele dagen en hoe meer SEWOESJAN van het Woord Gods hoorde, hoe meer eene stem in zijn hart zeide, dat het waarheid was. Dat was de stem van den Heiligen Geest, die SEWOESJAN voorbereidde tot een discipel van den Heere Jezus. Eindelijk kwam hij zoover, dat hij met zijn vriend nederknielde en ze samen op eenvoudige wijze, maar met een vurig hart den Heere baden, dat Hij hun toch meer van Zichzelfen zou laten weten, dat Hij hun leeraars zou zenden, opdat zij mochten weten, wat goed of kwaad was.

Van dien tijd af was de smidse van SEWOESJAN des Zondags gesloten, want MAFADI had de dagen onthouden en telkens telden ze zes dagen, om dan den zevenden den Heere te heiligen. Kwamen er nu voortaan menschen om de hulp van SEWOESJANS tooverkunst in te roepen, dan vertelde hij hun kort en goed, dat hij niet tooveren kon, maar dat regen en droogte van God den Heere komen.

Onder het volk der Bapedi's werd er veel over gesproken. De meesten schudden het hoofd en zeiden: „De toovenaar heeft zichzelf betooverd;” anderen beklagden de beide Christenen, die liever wilden bidden, dan zich dronken drinken en vechten. Er waren er echter ook, die zeiden: „Indien een man zoo wijs als SEWOESJAN, die dingen gelooft, dan zal er ook wel wat van waar zijn.” Onder deze laatsten behoorde KATHEDI, een blinde, die zeer goed met SEWOESJAN bekend was, omdat hij ook tooveren kon. Toen deze door de twee vrienden met den Heere bekend gemaakt was, voegde ook hij zich bij hen, want zijn hart werd tot den Heere bekeerd. Des Zondags kwamen de drie vrienden geregeld bij elkander.

Dikwijls weenden zij als zij zagen hoe hunne makkers werkten of zich aan dronkenschap en woestheid overgaven, en geen grooter genot kenden dan eten en drinken en oorlog voeren. Dan knielden ze neder en baden: „Heere, geef ons leeraars, want ons volk is duisternis!”

We zullen zien, hoe de Heere dit gebed verhoorde.

II.

In de kerk.

't Is Zaterdagavond 12 Oct. 1861. Wanneer ge weder met mij naar Zuid-Afrika gaat, zult ge daar niet in een der kralen, maar er tusschen in aan den rand van 't gebergte een nieuw huisje zien staan, dat wel geheel gebouwd is als de huizen der Bapedi's, maar toch duidelijk toont, dat er geene Bapedi's wonen. Wel is het gebouwd van dikke boomtakken, waartusschen de openingen gevuld zijn met dunne takjes en dichtgestreken met aarde, maar alles ziet er veel netter en zindelijker uit. 't Is geen wonder, want de twee mannen, die hier wonen, zijn blanken, zijn Duitsche Zendingen. Wat is er gebeurd?

Eenige zendelingen, die in een ander deel van Zuid-Afrika woonden, hadden gehoord, dat koning SEKWATI een groot volk had, dat nog nooit van den Heiland gehoord had. Ze hadden innig medelijden met deze ongelukkigen en vroegen den Heere om hen te leiden, dat ze ook aan dezen het Evangelie mochten brengen. Daarop trokken twee hunner uit en reisden te paard naar koning SEKWATI, om hem verlot te vragen, dat ze in zijn land mochten wonen en prediken. Hij stond het hun toe en de twee zendelingen gingen heen, maar keerden spoedig terug met alles, wat ze voor hunne huishouding noodig hadden. Den 28sten Aug. 1861 trokken zij

over de rivier de Steelpoort en kwamen in SEKWATI's land. Pas waren ze hier, of de koning stierf en zijn zoon SEKOEKOENI volgde hem op. Er waren er wel onder de Bapedi's, die dezen niet als hunnen koning wilden erkennen, maar spoedig waren zij onderworpen en in October was het gansche land rustig. Men had den zendelingen geen leed gedaan, omdat de vroegere koning hen verlof gegeven had, om in het land te wonen.

Ondertusschen hadden SEWOESJAN en MAFADI voor de zendelingen een huis gebouwd, wat grooter dan waarin ze zelf woonden, opdat het tevens voor kerk kon dienen.

't Is dan Zaterdagavond. De zendelingen MERENSKY en NACHTIGAL zien nog eens uit en een aardig schouwspel vertoont zich aan hun oog. Hier en daar zien ze in de duisternis een vuur branden, waaromheen een aantal mannen en vrouwen gelegerd zijn, sommigen met kinderen bij zich. Wat willen die menschen daar? Wel, zij komen om het Woord Gods te hooren en omdat ze zeer ver moeten loopen, zijn ze reeds dezen dag van huis gegaan, hebben spijs meegenomen en leggen zich nu hier op den harden grond te slapen om morgen tijdig klaar te wezen. Hiermede hebben ze niet veel werk: hunne daagsche kleeren kunnen des Zondags ook wel dienst doen, want ze dragen niets dan een schortje, dat om het middel is vastgemaakt en nog niet tot de knieën reikt, terwijl ze een dierenhuid om den rug geslagen hebben.

't Werd een aangename Zondag voor de zendelingen. Er kwamen meer dan honderd Heidenen om het Woord Gods te hooren. Wel konden die allen geene plaats vinden in hun huis, maar de deur werd opengezet en wie er niet in kon luisterde buiten. Nu was MAFADI een belangrijk man. De zendelingen kenden de taal der Bapedi's nog niet, maar hij kende de taal der Hollandsche boeren in Transvaal en wat nu de zendelingen in onze taal zeiden, vertaalde hij voor de hoorders. Zoo duurde de preek wel wat lang, maar het ging

toch, en vele Heidenen begonnen weldra belang te stellen in het Woord des Heeren.

Zoo ging het voort. Elken Zondag predikten de zendelingen, zoodra mogelijk in de taal des volks; in de week kwamen de drie vrienden, om lezen te leeren en onderwijs te ontvangen; bovendien gingen de zendelingen dikwijls naar den koning of bezochten de inboorlingen in hunne huizen. Den 14^{den} Januari '62 werden SEWOESJAN en de blinde KATHEDI gedoopt en vele anderen kwamen bij de zendelingen om onderwezen te worden.

En de koning? Betoonde ook hij zooveel belangstelling? Luister! Het was een zeer heete en droge tijd in 't begin van 1862. Daar, aan de andere zijde van de linie, is het dan, zooals ge weet, zomer, en deze zomer was zeer droog. Weken aaneen viel er geen druppel regen. Het koren verschroeide bijna op het veld; het vee loeide, omdat er geen gras was. Toen kwam het volk tot den koning om regen. „Ach!” smeekten zij, „vraag toch de zendelingen om regen!” — En wat antwoordde de koning? „De zendelingen zijn niet gekomen om regen te maken, maar om ons te leeren. Maar gij zegt, dat uwe toovenaars regen maken kunnen, en zij maken er geen; me dunkt ze liegen.” SEWOESJAN, die als des konings wapensmid ook een zijner raadslieden was, zeide: „Regen en droogte, o koning, komen van God den Heere, en en wanneer wij Hem bidden, wil Hij genadig ons gebed verhooren.”

„Wel, SEWOESJAN,” zeide koning SEKOEKOENI, „ga gij dan naar de zendelingen en vraag ze uit mijn naam, of ze God willen bidden om regen.”

SEWOESJAN kweet zich van zijn plicht; de zendelingen hadden innig medelijden met het arme volk; zij baden den Heere om water en zie, de Heere verhoorde hen. Na eenige dagen viel er een overvloedige regen.

Koning SEKOEKOENI was hierdoor en door alles, wat hij hoorde en zag, diep getroffen. Zijne beste raadslieden, sommige hoofden van dorpen en velen van het gewone volk gingen ter kerk en hij hoorde dikwijls over den Heere spreken, zoodat hij gevoelde en begreep, dat wat de zendelingen zeiden, waarheid was. Hij gaf daarom bevel, dat overal des Zondags het werk gestaakt moest worden. Dat was vooral een geluk voor de vrouwen. Bij de Bapedi's worden namelijk de vrouwen, evenals bij vele andere Heidenen, niet veel beter behandeld dan werkdieren. Zij moeten niet alleen voor hare kinderen zorgen, maar ook het vee hoeden en het veld bearbeiten, terwijl de mannen den tijd doorbrengen met drinken en spelen, jagen en oorlog voeren.

Was SEKOEKOENI dan een Christen geworden? Helaas, neen! Zijn verstand was wel overtuigd, dat het Christendom waarheid was, maar daar was hij volstrekt niet blij om. Want hij had, evenals velen van zijne aanzienlijkste onderdanen, meer dan ééne vrouw. Werd hij nu Christen, dan moest hij ze allen op ééne na, wegzenden; dan mocht hij zich ook niet meer dronken drinken, maar moest matig en zedig leven en hiertoe kon hij niet besluiten. Hoe meer hij nu in zijn geweten overtuigd werd, dat het Evangelie geloofd en gehoorzaamd moest worden, hoe meer zijn zondig hart er zich tegen verzette. Den eersten tijd was hij dus vriendelijk jegens de zendelingen en de Christenen van zijn eigen volk, maar hij zelf hield zich, alsof 't hem niet aanging. Dit kon echter zoo niet blijven. Wie het Woord des Heeren hoort, doet een van beiden, hij neemt het aan, of hij verworpt het; onverschillig blijven kan men niet. Zoo ook SEKOEKOENI. Hij moest een Christen worden of de Christenen vervolgen. Hij koos het laatste.

III.

Band en water.

„Nee, machtige koning SEKOEKOENI, ik zeg het u nog eenmaal, zoo kan het niet blijven. Deze Christenen worden hoe langer hoe stouter. Als dat zoo voortgaat, worden de zendelingen straks geheel de baas in uw land; dan maken ze uw broeder, die hen ook al naloopt, koning in uwe plaats en jagen u weg. Dat zal niet! Daar moet wat aan gedaan worden!”

„Dat weet ik ook, mijn oude trouwe raadsman,” zegt de koning, „maar wat zullen we doen?”

„Wel, sla de Christenen allemaal dood, dan zal er voortaan van ons volk geen een meer naar de zendelingen durven gaan en dan zullen zij wel weer vertrekken over de zee.”

„Maar dan moet het ock dadelijk wezen,” herneemt de koning. „De voornaamste leeraar MERENSKY is juist op reis en kan hen dus niet opstoken, om ongehoorzaam te zijn. Me dunkt, als we enkelen doodslaan, vragen de anderen ons om vergeving.”

„’t Kon wel wezen,” zegt de raadsheer, „maar daarin hebt ge gelijk, o vorst, het moet dadelijk wezen. ’t Is niet langer te dulden, dat die Christenen hier nog langer rondloopen en nog steeds tegen ons zeggen, dat wij branden zullen in

de hel. Ja, dan zouden zij ons uitlechen, hé? Maar 't zal niet gebeuren! Als de koning mijn raad opvolgt, dan wordt morgen het volk samengeroepen en alle Christenen worden gedood."

Dit wordt afgesproken en de raadsheer gaat naar huis. SEKOEKOENI heeft het na zijn vertrek zeer bang. Boosheid en wraaklust voeren strijd tegen de overtuiging der waarheid in zijn binnenste. Zijn toorn zegt: „Roei hen uit!" zijn vrees zegt: „De God der Christenen is machtiger dan gij en zal u straffen!" Het is zeer laat in den avond geworden en nog altijd zit SEKOEKOENI in diep gepeins. Daar vertoont zich een boodschapper aan de deur zijner hut en brengt hem bericht dat zijn raadsheer, die hem straks verlaten heeft, ernstig ziek is. Geen wonder dat SEKOEKOENI hevig ontstelt, want hij beschouwt dit als de voorbode van de bezoeken Gods, die hem te wachten staan, als hij vervolger wordt. De sluwe raadsheer heeft reeds op zulk een indruk gerekend en daarom zendt hij de boodschap: „Ik ben ziek, maar gij vergeet daarom onze afspraak toch niet?" — De koning vermant zich dan ook en zendt nog dienzelfden nacht dienaren naar de verschillende kralen, om de bevolking aan te zeggen, dat alle mannen morgen, als de zon op 't hoogste is, moeten verschijnen in des konings kraal. In deze kraal is eene ronde ruimte, door palen afgezet, waarin des konings vee des nachts gedreven wordt, en hier worden des daags vergaderingen gehouden. Den anderen morgen echter komen de dienaren des konings weder door de kralen met de boodschap, dat het pitsjo, de vergadering, niet doorgaat. Wat is er gebeurd? De raadsheer, die den koning aanzette, om de Christenen te vervolgen, is in denzelfden nacht reeds gestorven, en SEKOEKOENI merkt dit sterfgeval aan als een teeken van Gods straffende gerechtigheid en durft de vervolging niet doorzetten.

Zoo waren dan de Christenen vooreerst weer uit den nood. Helaas! 't was voor korten tijd. Toen de eerste schrik voorbij was, kwam de neiging om zich tegen het Woord des Heeren te verzetten, weer boven; de Heidenen stookten den koning op en na eenige weken, 't was in Juni 1864, werd de vergadering weer samengeroepen.

't Was Donderdag. SEKOEOENI, die veel bier gedronken had, stelde zich aan als een razende. 't Werd eene groote vergadering. Van heinde en verre uit de omliggende kralen kwamen de Bapedi's opdagen. Onze smid SEWOESJAN nam zijn zoontje JOB op den rug en zijn blinden vriend KATHEDI bij de hand en ging ook naar de vergadering. Toen hij er kwam, waren de meesten reeds aanwezig en ook SEKOEOENI vertoonde zich buiten zijne hut en naderde zijn volk. Overal weerklonk de kreet: „Wees gegroet, machtige koning! Wees gegroet, sterke leeuw! Wees gegroet, wild dier!” De koning, die zich anders door zulke eerenamen nog al geveild gevoelde, stoorde er zich thans niet veel aan, maar riep: „Komt nu eens voor den dag, gij Christenen, dan zullen we vechten! Waar is nu uw God? Hebt ge Hem wel eens gezien of gehoord? Waar is Hij nu? Wie is Hij? Ik, ik ben God, ik ben God!”

En de Heidenen riepen met luider stemme: „Ja, koning, zoo is het, zoo is het! SEKOEOENI is God!”

Daar trad SEWOESJAN naar voren en zeide: „O, koning, voor tijden was er ook een vergadering, toen leefde SEKWATI nog en die zeide tot ons: „Daar staan de zendelingen, die moet ge hooren!” SEKWATI is dood, maar wij allen hebben het gehoord en nu zijn wij de menschen, die naar SEKWATI's woord gedaan hebben. Wij hebben naar de zendelingen gehoord en wij gelooven in God onzen Schepper en in Jezus Christus onzen Zaligmaker. Maar daarom zijn wij uwe vijanden niet, o koning, we blijven uwe trouwe onderdanen. Gij kunt op ons rekenen, als ge te strijden hebt; zooals

MAFADI ¹⁾ reeds voor u gesneuveld is, zoo willen we allen voor u sterven. Maar we willen niet tegen u vechten."

De koning antwoordde niet. Hij kon er niets tegen zeggen, want wat SEWOESJAN zeide, was waarheid. Toch wilde hij 't nu niet meer opgeven en toen bovendien de Heidenen riepen: „Weg met de Christenen!" besloot hij hen te kwellen zoo-veel hij kon. Hoe hij 't aanleggen zou, wist hij zelf nog niet. „Ik bedenk me nog!" riep hij verscheidene malen. Eindelijk zeide hij: „Al de geloovigen moeten blijven zitten. Wie geen Christen is, sta op en ga met mij!" De meesten stonden op; een vijftig mannen bleven zitten: 't waren de gedoopten en zij, die naar de catechisatie gingen en spoedig gedoopt zouden worden.

Daarna sprak SEKOEKONI het vonnis uit. De Christenen moesten hun kleed afleggen en hun hoed afzetten. „Hier blijft ge zitten!" werd hun gezegd.

Dat was geen lichte straf. 't Was in Juni, de wintermaand in Zuid-Afrika. Dan kan het des daags nog wel warm worden, maar des nachts vriest het. En nu moesten de arme Christenen op het droge zand zitten, zonder kleeren, zonder vuur, zonder eten en drinken; des daags gekweld door de zonnestralen, des nachts gepijnigd door de koude. De koning maakte echter uitzonderingen. Zijnen broeder, die ook was blijven zitten, zond hij naar huis en SEWOESJAN riep hij tot zich.

„Hoor eens, mijn kind," zeide hij tot hem, „kom gij bij mij en stoor u niet langer aan de zendelingen. Werp het Woord weg, dan wordt gij mijn voornaamste raadsman en met mij bestuurt gij het gansche volk!"

Zoo sprak de koning, niet omdat hij SEWOESJAN meer liefhad, maar omdat hij hem vreesde. Hij wist wel dat deze de voor-

---

¹⁾ Deze was in 't jaar '63 gesneuveld in een gevecht tegen een anderen stam.

naamste der Christenen was, en daarom wilde hij juist hem verleiden; dan zouden de anderen in de dagen van verdrukking geen raad en troost hebben. Maar hij was aan 't verkeerde kantoor. SEWOESJAN wilde liever met het volk Gods kwalijk gehandeld worden, dan voor een tijd de genieting der zonde en der wereld hebben; daarom antwoordde hij:

„Gij, o koning en geheel ons volk zegt vandaag zoo en morgen anders, maar zoo doet een Christen niet. Als wij eenmaal verklaard hebben dat wij het Woord niet zullen wegwerpen, dan doen wij 't ook niet, niet om straf en niet om loon.” SEKOEKOENI werd boos en joeg hem naar de andere Christenen terug.

Die hadden zich intusschen in hun lot geschikt. De blinde KATHEDI had hen er op gewezen, hoeveel de Heere Jezus geleden had, om de straf hunner zonden te dragen en toen nu ook SEWOESJAN terug kwam en zijn woord bij dat van zijn vriend voegde, hoorde men geen klacht meer.

't Werd avond, 't werd nacht. Helder fonkelde de sterrenhemel, maar tevens werd het zeer koud, vooral op het droge zand, waarop de Christenen neerlagen. Zij kropen dicht tegen elkaar aan, maar 't baatte niet veel. Toen kregen een paar van de Heidenen, die hen bewaken moesten, medelijden. De eene nam een kostbaar parelsnoer, de andere eene koe; ze boden ze SEKOEKOENI aan en vroegen hem, of er vuur mocht worden aangelegd. De koning nam de geschenken aan, maar stond geen vuur toe. De Heere heeft het den beiden Heidenen vergolden, want niet lang daarna zijn ze Christenen geworden. Eindelijk tegen den morgen gaf de koning verlof om één vuur aan te leggen, maar wat baatte dat weinige voor vijftig mannen in de open lucht!

't Werd Vrijdag. De koning stoorde zich niet aan hen. Wel kwamen er vele Heidenen, sommigen om hen te bespotten, maar anderen om hen te troosten.

„Zegt toch tegen den koning, dat ge 't Woord weggeworpen hebt,” zeiden ze, „dan kunt ge later immers wel weer bidden.” Maar de Christenen antwoordden: „Neen, dat zou 't zelfde wezen als verlooehenen.”

Daar stond SEWOESJAN op en zeide: „Mannen! voor vele jaren waren Petrus en de andere apostelen in de gevangenis gezet en de Engel des Heeren leidde ze er uit; toen gingen ze dadelijk in den tempel en predikten het Woord Gods. En zie, daar staan nu zoovele Heidenen om ons heen, zullen wij hen niet bekend maken met den weg des levens?” — En vele Christenen begonnen, een ieder op zijne wijze, de Heidenen te vertellen van den eenigen Zaligmaker.

Zoo ging de Vrijdag en de Zaterdag voorbij. Vriendelijke Heidenen brachten des nachts soms brood en water en zeiden tot de Christenen: „Houdt maar vol. Wij gelooven ook, dat het Woord waarheid is.”

Toen SEKOEKOENI zag, dat hij niet vorderde, besloot hij een aanval op de Christenvrouwen te doen. Hij zond des Zondagsmorgens zijne dienaren uit, om alle vrouwen, die niet werkten, te halen. Alle Christinnen werden dus gebracht. Ook zij werden ondervraagd en bespot over hun Christendom, maar zij antwoordden: „Er is één God en wij bidden dien God aan!”

SEKOEKOENI was woedend. Toch durfde hij geen bloed vergieten, want hij vreesde, dat de Heere hem straffen zou. Ook voor de vrouwen bedacht hij evenwel eene marteling. Daar was bij zijne veekraal een kuil met water, waarin het vee gedrenkt en gewasschen werd. Hierin liet hij de vrouwen drijven, alsof ze eene kudde schapen waren, die geschoren moesten worden. Dit was een ontzettende toestand. De arme vrouwen stonden sommigen tot aan de borst in het water. Vooral des nachts werd haar toestand vreeselijk, want de koude was scherp. Maar zij dachten aan het woord van den profeet Jesaja: „Gelijk een schaap stom is voor het aange-

zicht van dien, die het scheert, alzoo deed Hij zijnen mond niet open," en zij verklaarden later, dat zij in het water volstrekt geen koude hadden geleden, hoewel zij er den ganschen nacht in hadden doorgebracht.

Eindelijk des Maandagsmorgens zond SEKOEKOENI bevel, dat de Christenen naar huis moesten gaan.

„Voor heden is de vervolging uit," verklaarde hij, „maar wanneer de tijd van het zaaien komt, zullen we eens weer kijken."

Toen had hij dus reeds het duivelsche plan in het hart, dat hij in den zomer zou uitvoeren.

IV.

De groote verdrukking.

Het bloed der martelaren is het zaad der kerk. Dat bleek ook in het land der Bapedis. De Heidenen hadden de standvastigheid der Christenen gezien en wel begrepen, dat dezen andere menschen waren geworden. De gevolgen bleven niet uit. Honderd en vijftig Heidenen kwamen tot de zendelingen om ook onderwezen te worden in het Woord des Heeren. SEKOEKOENI hield zich rustig, ofschoon hij de Christenen wel in 't oog hield. Vooral om SEWOESJAN was het hem te doen. Eenmaal droomde deze, dat er een bode van den koning kwam om hem te halen. Hij vertelde zijn droom aan zijne vrouw en deze zeide, dat ze denzelfden droom gedroomd had.

„Dan wordt het tijd om te vluchten,” zegt hij en in den nacht staat hij op en gaat naar de bergen om zich daar schuil te houden tot den avond. Des middags kwam werkelijk de bode des konings.

„Waar is SEWOESJAN?” vroeg hij.

„SEWOESJAN is uitgegaan,” was 't antwoord, waarmede de bode tot den koning terugkeerde. De smid kwam 's avonds thuis en de koning vergat hem.

In 't begin van den zomer echter, in November, riep SEKOEKOENI eene van zijne vrouwen, die eene Christin was en

zeide tot haar: „Hoor eens, in dezen winter heb ik u allen reeds willen dooden, maar ik heb het niet gedaan. In den winter had ik lust, om van het zand waarop gij laagte, vuur te maken, maar ik dacht, neen. In den winter reeds wilde ik het water, waarin gij vrouwen stondt, in bloed veranderen, maar ik deed het niet. Nu echter zal 't wezen. Nu zal er bloed vloeien. Nu heeft mijn geduld een einde. Gij zult uwe akkers niet meer bereiden, gij zult niet zaaien.”

En werkelijk gaat Zaterdag den 13^{den} Nov. een heraut des konings door de kralen, om overal den vrouwen der Christenen aan te zeggen, dat zij niet mogen spitten of zaaien.

Een tweede volgt hem met een troep gewapende krijgslieden. Zij dringen in alle huizen der Christenen en nemen het koren mee, dat nog van den vorigen oogst overgebleven is. Eene derde afdeeling soldaten volgt om het vee der Christenen bijeen te drijven en naar des konings kraal te voeren.

Zij komen ook in 't huis van SEWOESJAN. Zijn oom, een Heiden, verklaart, dat twee geiten den smid niet toebehooren, en fluistert SEWOESJAN in, dat hij dit moet bevestigen, dan kan hij ze misschien behouden. Maar SEWOESJAN antwoordt: „Indien gij al mijn vee niet vinden kunt, dan zal ik het u wel wijzen.”

Men ging dus een zwaren tijd te gemoet. Geen koren in huis en geen vee, niet spitten en niet zaaien, waarvan zou men leven?

Des Zondags verzamelen de Christenen zich voor de laatste maal in hun kerkje. De zendelingen MERENSKY en NACHTIGAL (wien men ook thans nog geen leed aangedaan had, omdat zij SEKWATI's zendelingen waren) ze gevoelen het, welk een donkeren tijd hunne gemeente tegengaat en zij bidden met hen ernstig den Heere, dat Hij hen allen standvastig moge maken, zelfs in de ure des doods. Gesterkt en bemoedigd verlaten de Christenen hun bedehuis.

Tegen den Maandag had SEKOEKOENI zijn volk weer samengeroepen. Toen echter het verhoor beginnen zou, zond de Heere een geweldigen plasregen, zoodat ieder naar zijne hut vluchtte of naar het dichte bosch in de nabijheid. De Christenen verzamelden zich grootendeels in SEWOESJANS huis. Daar baden ze samen en zeiden: „Wanneer morgen de Heidenen hunne wapenen nemen, zullen wij ook de onze gebruiken. Wanneer zij namelijk vechten, zullen wij bidden.”

Toen de zon des anderen morgens opging, zat SEKOEKOENI reeds in de vergadering zijner raadslieden, waar de bierkruidruk rondging. Sommigen raadden aan, de geloovigen te slaan; anderen riepen: „Slaat ze dood!” Nog anderen zeiden: „Drijft ze in 't gebergte.” Dit laatste plan leek den koning het beste toe. In 't gebergte namelijk groeide hoegenaamd niets, daar was zelfs bijna geen water te vinden en er was geen andere uitweg dan over de rivier de Steelpoort, die thans gedurende den regentijd, vol water was en niet overgetrokken kon worden. Daar zouden ze dus allen eenen langzamen dood moeten sterven of terugkeeren en den Heere verloocheenen. Nu werden de Christenen geroepen. De vrouwen bleven in de hutten, de mannen kwamen. SEKOEKOENI ging ook in zijne hut; hij vertrouwde zijne Heidenen wel. Met lange, dikke stokken gewapend wachtten ze de Christenen af. Een oude man wordt naar voren geroepen. Een jonge Heiden slaat hem met den stok op 't hoofd, dat hij ter aarde stort. Nu kent hunne woede en moordlust geene grenzen meer. Wild vallen ze op het arme hoopje Christenen aan en deze, ze vallen op hunne knieën en bidden, ze bidden ook voor hunne vijanden. Twee mannen vallen op SEWOESJAN aan en slaan hem, tot twee stokken op zijnen rug gebroken zijn. Een brengt hem een slag op het hoofd toe, dat hij bedwelmd wordt. Dat ziet zijn vriend MOEKIR, een Heiden. Met nog twee mannen snelt hij toe op de plaats van 't gevecht en ont-

rukt SEWOESJAN aan de handen zijner beulen. Als hij tot zichzelf komt, ziet hij, dat men KATHEDI slaat en hoort hij, dat de Heidenen den blinde toeroepen: „Zij hebben allen verloochend.”

Dat kan hij niet verdragen. Tranen komen hem in de oogen. Hij scheurt zich los van zijne vrienden, die hem willen tegenhouden en werpt zich over zijn vriend KATHEDI heen, om met zijn lichaam den armen blinde te beschermen. De beulen hebben juist hun laatsten stok stukgeslagen en loopen naar het bosch om nieuwe te snijden. Van dat oogenblik maakt SEWOESJAN gebruik, om zijn vriend, die door de pijn en het bloedverlies bewusteloos geworden is, op te nemen en weg te voeren. Hij sleept hem naar den voet van 't gebergte en legt hem onder een paar struiken. Daar fluistert de blinde: „Dorst.” SEWOESJAN haalt uit eene naburige beek met de hand wat water en geeft verder de zorg voor KATHEDI over aan een paar andere Christenen, die naar dezelfde plaats gevlucht zijn. SEWOESJAN haast zich terug naar 't slagveld, waar eenendertig lijken den bodem bedekken. Eén enkele, die nog leeft, kan hij nog een woord van troost en bemoediging toespreken, maar veel is er voor hem niet meer te doen.

Sommige Christenen waren nog in hunne huizen gebleven, ook de vrouwen. Nu echter liet SEKOEOENI de boodschap door de kralen zenden: „Ik wil geene Christenen meer in mijn land hebben. Ze moeten naar 't gebergte en wie hun daar te eten of te drinken brengt, wordt met den dood gestraft. Wie hier echter blijft, van dien reken ik dat hij geen Christen meer is.”

Dit laatste vooral noopte de Christenen om te vluchten naar 't gebergte. Blevén ze, dan hadden ze den Heere verloochend.

Thans besloten de zendelingen eene laatste poging te wagen om de koning in een andere stemming te brengen. Zij

waren in hun huis gebleven, daar zij niet geroepen waren en dit was gelukkig voor hen en hunne gemeente; want waren ze gekomen, de Heidenen hadden hen in hunne woede zeker niet gespaard.

MERENSKY sprak den koning aan: „Wat wilt gij, SEKOEKOENI, dat gij uw volk doodslaat en verdrijft? Ge doet uzelfen de grootste schade, door het beste deel van uw volk weg te jagen en dat alleen, omdat ze in God gelooven!”

SEKOEKOENI antwoordde niet, maar zeide: „Nu gij, NACHTIGAL!”

„Koning, gij hebt ons bedrogen! Gij hebt uw woord niet gehouden. Gij hebt ons vrijheid gegeven om uw volk te leeren en nu jaagt ge ze allen weg, of laat ze doodslaan. Dat hadden we niet van u verwacht.”

Nog zweeg SEKOEKOENI eene poos; toen barstte hij uit: „Gij, gij zendelingen, gij zijt van alles de schuld. Gij maakt mijn volk afvallig. Gij wilt mij dooden en mijn broeder koning maken. Toe, geeft mij maar dadelijk vergif. Hier is mijn hals, slaat mij 't hoofd maar af!”

't Bleek wel, dat er met den koning niets meer aan te vangen was. Daarom sprak MERENSKY: „Koning SEKOEKOENI, gij hebt Gods Woord verworpen; eens komt de tijd, dat God u verwerpen zal.”

„Weg! weg! weg!” brulde de woestaard.

Toen schudden de beide mannen het stof van hunne voeten en keerden naar hun huisje terug, waar ze hunne boeken en dingen van waarde bijeenpaken, om hunne zwarte broeders en zusters in het woeste gebergte te volgen.

V.

Rotsjabelo.

't Zag er treurig uit in 't gebergte. Het weinige voedsel, dat de Christenen hadden kunnen meenemen, was spoedig verteerd; planten groeiden er niet op de naakte rotsen. Hevige plasregens stroomden dag op dag uit den grauwen hemel, maar dit had toch ook weer een gelukkige zijde, want hierdoor kreeg men geen behoefte aan drinkwater.

SEWOESJAN, die als altijd ook hier de leidsman was en de anderen zocht te troosten, als de zendelingen er niet waren, SEWOESJAN moest toch nog terug naar zijn dorp. Vele schatten had hij niet achtergelaten, maar toch, zijn eenig kind was achtergebleven, JOB was nog bij zijne Heidensche grootmoeder. Hem te halen was een waagstuk van belang, want werd hij ontdekt, dan kostte het hem het leven, maar wat doet een vader niet voor zijn kind? In 't diepst van den nacht toog hij heen, vond zijne hut, stootte de deur open, nam het slapende jongetje op den arm en snelde terug naar 't gebergte. 't Was gelukt en SEWOESJAN dankte den Heere!

Wat moest men nu echter beginnen? Hier blijven kon men niet. Langzamerhand waren er tachtig volwassenen en dertig kinderen aangekomen; waarvan zouden die allen leven? Men besloot naar de rivier te gaan. Treurige aanblik! Van oever tot oever stond het water, dat kokend en schuimend

daarheen bruiste, daar het gevoed werd door de aanhoudende plasregens. Een enkele van de sterksten zou er misschien door kunnen zwemmen, maar voor de ouden, de zwakken, de vrouwen en kinderen was daar geen denken aan.

„Ik zal doen, wat ik kan,” zeide SEWOESJAN. „Niet zeer ver van hier woont de Hollandsche boer HERMANUS STEIN en die weet van ons. Met Gods hulp zal ik hem halen.” Dit zeggende wierp hij zich in de rivier en kwam gelukkig aan de andere zijde. Toen hij bij den boer kwam, was deze dadelijk bereid om te doen, wat in zijn vermogen was. Hij laadde zijnen wagen vol brood en koren, spande de twintig ossen er voor en snelde met SEWOESJAN naar de Steelport. Toen de armen hem zagen, dankten zij God en grepen moed. Toch was 't nog niet zoo gemakkelijk om de overzijde te bereiken. STEIN dreef zijne ossen in de rivier, de wagen volgde, maar de stroom wierp den wagen op zijde en de ossen tegen den oever aan. Daar vallen de Christenen op hunne knieën en bidden: „Heere, houd toch op met regenen!” En zie, wat gebeurt? Als door een wonder daalt het water, de stroom wordt minder, STEIN waagt het met God, om de ossen nog eens in de rivier te drijven en — de Heere laat het gelukken. Wel was 't brood, dat hij bracht, nat geworden, maar 't smaakte den hungerigen er niet minder om.

Er mocht echter geen tijd verloren gaan. Na een haastigen maaltijd bestegen de vrouwen en kinderen den wagen, terwijl de mannen zich gereed maakten om op zijde van den wagen door de rivier te waden. Toen allen gereed waren, dreef de boer zijn ossen weder in 't water en zoo trok de geheele gemeente der Christenen veilig de Steelport over. Weldra stonden ze op den anderen oever, zonder dat er een enkele gemist werd en nu waren ze op Transvaalschen grond en dus buiten het bereik van SEKOEOENI's geweld.

De wreedaard zond nog wel een afdeeling soldaten uit,

om hen de vlucht te beletten, maar deze kwamen door Gods goedheid te laat.

Sedert dien tijd heeft SEKOEKOENI in menig opzicht Gods straffende gerechtigheid ondervonden. Het vee, dat hij de Christenen ontnomen had, stierf aan de longziekte, zoodat er geen enkele van overbleef. Kort daarna liepen drie zijner vrouwen, die Christinnen geworden waren en daarom door hem mishandeld werden, van hem weg. Verder had hij veel verdriet van een groot aantal zijner onderdanen, die het land verlieten en nooit wederkeerden. Hij zag daardoor zoowel de macht van zijn leger als het getal zijner onderdanen verminderen. Eindelijk kwamen de Engelschen, in den tijd der Engelsche overheersching van Transvaal, en namen zijn land in en zetten hem gevangen. Na een gevangenschap van drie jaren werd hij weer losgelaten, maar van die vrijheid beleefde hij weinig vreugde, want toen hij in zijn land terugkeerde, werd hij door zijn eigen broeder vermoord. Hij stierf, verhard in de zonde, wier dienst hij vrijwillig had verkozen boven den dienst Gods. Zoo bleek aan hem Gods gerechtigheid.

En vraagt ge nu eindelijk hoe het met SEWOESJAN en de overige gevluchte Christenen is gegaan, dan kan ons antwoord kort zijn. Eerst moesten ze zich verspreiden om bij de Transvaalsche boeren den kost te zoeken. Spoedig echter werd MERENSKY door de Duitsche zendingsvrienden in staat gesteld, om eene boerderij te koopen van een uur lang en breed, en daar verzamelden zich langzamerhand al de Christenen uit de Bapedi's; daar sloegen ze hunne hutten op, daar bebouwden zij het land en vormden er een Christelijk dorp. Voortaan was het werk voor de mannen; de vrouwen verzorgden het huis en hare kinderen. Des Zondags werd er niet gewerkt. Dan luidde de klok, niet in den toren, maar in een boom bij het kerkje, dat zij gebouwd hadden. Dan ging

oud en jong heen om het Woord Gods te hooren. En toen na eenige jaren de zendelingen vertrokken om thans aan andere Heidenen het Evangelie der zaligheid te verkondigen, toen was SEWOESJAN, de zwarte smid, als predikant geordend en leerde de gemeente zijner landgenooten. Hun dorp heet Botsjábelo, dat wil zeggen: Toevluchtsoord.

En nu, mijn lezer! Wilt gij ook wel zooveel lijden voor den Heere Jezus? Daartoe is één ding noodig, dan moet Hij in uw hart wonen en heerschen. Dan hebt ge niet alleen uw geld en goed, maar ook uw leven over voor Hem, die u gekocht heeft met Zijn bloed. Maar dan wilt ge ook gaarne voor de zendelingen van het uwe iets afzonderen, opdat overal aan de blinde Heidenen het Evangelie moge worden gebracht; en dan bidt gij den Heere, dat Hij de prediking moge zegenen, opdat spoedig die blijde tijd kome, dat alle knie voor Hem zich buigt en alle tong Zijnen naam belijdt.

Och, mocht die tijd toch spoedig komen,
 Dat overal, van Zuid tot Noord,
 Van Oost tot Westen werd vernomen
 Het dierbaar Evangeliewoord.
 Dat Kaffer, Neger en Chinees
 Den Naam van Koning Jezus prees!

Bekwaam, o Heer, Uw zendelingen,
 Die uitgaan om in Uwe kracht,
 De zielen aan den dood te ontwringen,
 Gebonden in der zonde macht,
 Des Satans laatste troon bezwijk'!
 En koom' Uw Godlijk Koninkrijk!
